

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану : Закон України від 3.03.2022 р. № 2118-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>
3. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2022 р. № 314. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-p#Text>
4. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
5. Кузьменко А. Бізнес у воєнний час : як змінилося законодавство. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/28/684801/>
6. Офіційний лист ТПП України щодо засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/mus36779?an=2>

Рубан Катерина Олександрівна,

*студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського
права і процесу Попелюк В. П.*

ВНЕСЕННЯ ЗМІН В ГОСПОДАРСЬКИЙ ДОГОВІР НА ПІДСТАВІ РІШЕННЯ СУДУ

Господарський договір, на сьогоднішній день, є достатньо ефективним механізмом взаємодії учасників господарських правовідносин. Господарські договори виступають як засіб організації відносин між суб'єктами господарювання та важливим інструментом правової організації господарського життя суспільства. Хоча в Господарському кодексі немає визначення поняття «господарський договір», вирішенням цього завдання займається правова доктрина.

Укладання господарського договору є стартом правовідносин між його сторонами, а уже його виконання демонструє реалізацію прав і обов'язків з приводу умов договору. Але саме в процесі виконання

нерідко виникає потреба внесення змін в договір, що регламентується нормами господарського законодавства

Вивченням теми внесення змін в господарський договір займалися багато вчених, зокрема: Беляневич О. А., («Господарське Договірне право України (теоретичні аспекти)»), до речі, дана робота є першим в українському правознавстві дослідженням господарського договірної права як одного з ключових інститутів господарського права України, Подоляк С. А. («Господарський договір і його юридичні конструкції- недійсність, нікчемність, неукладеність – в сучасних умовах»), Гаврилішин А. П і Ошурко С. М. у співавторстві «Загальні положення про господарські договори в Україні») тощо.

Проте актуальність даної теми існує і сьогодні. Зумовлено це тим, що укладання господарських договорів є ефективним механізмом розвитку господарських відносин та економічних процесів

Найбільш оптимальним способом внесення змін – є двостороння домовленість, проте досягнути її вдається не завжди. Відповідно до ч. 4 ст. 188 Господарського кодексу України: у разі якщо сторони не досягли згоди щодо зміни (розірвання) договору або у разі неодержання відповіді у встановлений строк з урахуванням часу поштового обігу, заінтересована сторона має право передати спір на вирішення суду. [1] Саме це законодавче положення і є об'єктом даного дослідження.

Судове рішення, яке буде прийняте за результатами такого звернення матиме владний характер, забезпечуватиметься примусом його виконання і обов'язково задовольняючи інтереси однієї сторони, обмежить реалізацію інтересів іншої. З огляду на те, що природа договору- це взаємна домовленість, то і судова практика, опираючись на принцип свободи договору та принцип диспозитивності, намагається рекомендувати контрагентам знаходити найбільш вигідний для них компроміс за взаємною згодою. Проте величезна кількість господарських спорів, предметом яких є вимога позивача до суду про зміну умов господарського договору, свідчить про відсутність взаємної згоди та існування необхідності внесення змін саме судом. Наприклад, захист принципу свободи договору простежується в судовому рішенні Господарського суду м. Києва № 910/1344/21. «Відповідно до ч. 1 ст. 626-628 ЦК України договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Відповідно до статті 6 цього Кодексу сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні

умов договору з урахуванням вимог цього кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. Зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства. Визначений сторонами за договором розмір ставки орендної плати перебуває у межах, визначених законодавством у сфері земельних відносин. Доводи позивача з цього приводу є необґрунтованими та суперечать встановленим ст. 3 ЦК України принципам свободи договору та розумності. Доказів наявності інших обставин, що давали б підстави для зміни договору, також не надано. За таких обставини у позові відповідно до вимог ст. 16 ЦК України слід відмовити» [4].

Важливо зазначити, що вимога позивача про зміну умов договору звертається саме до суду, а не до відповідача. Тому це значним чином впливає на обраний позивачем спосіб захисту своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав судом. Відповідно до п.6 ч. 2 ст. 16 Цивільного кодексу України одним з таких способів є зміна правовідношення.[2] Тобто найбільш вдалим способом формулювання позовної вимоги в цій категорії справ буде: просити суд змінити спірні умови договору та викласти їх у певній редакції. Тобто закон пов'язує зміну договору саме з моментом набрання рішенням суду законної сили, а не з моментом подальшого виконання такого рішення сторонами – підписанням угоди.

Самостійними підставами внесення змін до договору наступні: істотне порушення договору другою стороною, істотна зміна обставин, якими сторони керувалися при укладенні договору, інші випадки, встановлені договором або законом. При зверненні до суду правова підстава має велике значення, адже саме вона окреслює предмет доказування.

У випадку істотного порушення договору, на позивача покладено обов'язок довести перед судом, що, по-перше, справді існувало порушення умов договору, а, по-друге, що таке порушення завдало шкоди позивачу. Часто на практиці суд відмовляє в задоволенні таких позовів саме через неможливість доведення позивачем завдання йому шкоди таким порушенням.

У випадку істотної зміни обставин позивач має довести одночасне існування таких обставин: у момент укладення договору сторони виходили з того, що така зміна обставин не настане; зміна обставин зумовлена причинами, які заінтересована сторона не могла усунути

після їх виникнення при всій турботливості та обачності, які від неї вимагалися; виконання договору порушило би співвідношення майнових інтересів сторін і позбавило б заінтересовану сторону того, на що вона розраховувала при укладенні договору; із суті договору або звичаїв ділового обороту не випливає, що ризик зміни обставин несе заінтересована сторона. Відмова в позові у таких спорах зумовлена неможливістю позивача довести вищевказані обставини. [3]

Важливим також є акцентувати увагу на тому, що процедура врегулювання спору відповідно до ст. 188 Господарського кодексу України береться до уваги судами, проте Велика Палата ВС, так і ВС висловлювалися щодо того, що недотримання визначеної статтею 188 ГК процедури не позбавляє сторони права на звернення до суду. Однак при цьому не було враховано те, що у випадку, коли сторони в договорі передбачили досудовий порядок врегулювання спору, така умова договору повинна виконуватися контрагентами так само, як і будь-яка інша умова. [5, с. 288]

У висновку можна сказати, що з огляду на судову практику, тенденції розвитку правових позицій Верховного Суду щодо захисту принципу свободи договору та принципу диспозитивності, доцільним вбачається законодавче закріплення обов'язкового досудового врегулювання спору щодо внесення змін в господарський договір. Так як правовідносини договірної характеру за своєю суттю засновані на домовленості двох сторін, то об'єктивним є спершу спробувати врегулювати спір самостійно, шляхом конструктивного діалогу, аби врахувати інтереси кожної сторони та досягти максимального консенсусу, адже це вигідно для обох контрагентів. На відміну від ситуації, коли судовим рішенням задовольнятимуться інтереси тільки однієї сторони. В даному випадку не обмежуватиметься конституційне право особи на судовий захист, а навпаки буде мотивуватись прагнення сторін до діалогу, що в свою чергу буде сприяти підвищенню правової культури учасників господарських відносин. Це дозволить виконати ще одне важливе завдання: зменшити навантаженість судової системи, раціонально зекономити фінансові, кадрові та технічні ресурси.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 436-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003.- № 21-22 –URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n1350>

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44 –URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n4906>

3. Рішення Господарського суду Київської області № 911/1054/20 від 23.09.2020 р., – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91747090>

4. Рішення Господарського суду м. Києва № 910/1344/21 від 01.06.2021 р., – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95973748>

5. Беляневич О. А. Б44 Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): Монографія. – Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.

Руснак Софія Василівна,

*студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *д.ю.н., професор, завідувач кафедри господарського права і процесу Подцерковний О. П.*

АСПЕКТИ З КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ ІРЛАНДІЇ, ЯКІ МОЖНА ДОЛУЧИТИ ПРИ ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОГО АРБІТРАЖУ УКРАЇНИ

Останні роки можемо спостерігати тенденцію бажання та намагання великої кількості країн до вдосконалення арбітражу й його законодавства загалом на «теренах» своїх юрисдикцій. Звичайно, адже це дає великий крок у майбутнє не лише арбітражу на місцевостях, а й загалом поштовх до розвитку юриспруденції всієї країни. У підтвердження таких тезисів можемо навіть навести норму Статуту ООН, а саме її 33 статтю, котра дуже влучно та доречно наголошує на тому, що у тому випадку, коли спір сторін може поставити під загрозу безпеку та мир у всьому Світі, такі сторони мають для початку спробувати вирішити його за допомогою посередництва, перемир'я, переговорів та Міжнародного Арбітражу.

Логічно, що поставити під загрозу цілісність та повноту проєкції сенсу таких визначних понять загрожує видозміненим сприйняттям таких речей у головах соціуму. А крах основоположних цінностей людства недопустимий! Тож, можемо безпомилкового говорити про те, що Міжнародний Арбітраж це не аби який крок у майбутнє, майбутнє справедливості, вірності, честі та розвитку, адже рівень таких спорів просто вражаючий. Тому, розуміння важливості точної визна-